

Dokument s plenarne sjednice

B9-0274/2020

14.9.2020

PRIJEDLOG REZOLUCIJE

podnesen nakon izjave potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije
za vanjske poslove i sigurnosnu politiku

u skladu s člankom 132. stavkom 2. Poslovnika

o stanju u Bjelarusu
(2020/2779(RSP))

Kati Piri, Tonino Picula, Norbert Neuser, Robert Biedroń
u ime Kluba zastupnika S&D-a

**Rezolucija Europskog parlamenta o stanju u Bjelarusu
(2020/2779(RSP))**

Europski parlament,

- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Bjelarusu, posebno one od 4. listopada 2018. o pogoršanju medijskih sloboda¹, od 19. travnja 2018. o Bjelarusu nakon lokalnih izbora održanih 18. veljače 2018.², od 24. studenoga 2016. o stanju u Bjelarusu nakon parlamentarnih izbora održanih 11. rujna 2016.³ i od 8. listopada 2015. o smrtnoj kazni u Bjelarusu⁴,
 - uzimajući u obzir zaključke predsjednika Europskog vijeća nakon videokonferencije članova Europskog vijeća od 19. kolovoza 2020.,
 - uzimajući u obzir izjave Visokog predstavnika u ime Europske unije od 11. kolovoza 2020. o predsjedničkim izborima i od 11. rujna 2020. o eskalaciji nasilja i zastrašivanja članova Koordinacijskog vijeća,
 - uzimajući u obzir izjave potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika, posebno one od 7. kolovoza 2020. uoči predsjedničkih izbora i od 14. srpnja 2020. o neregistraciji predsjedničkih kandidata, zajedničku izjavu potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika i kanadskog ministra vanjskih poslova od 26. kolovoza 2020. te zajedničku izjavu potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika i povjerenika za susjedsku politiku i proširenje od 10. kolovoza 2020. o predsjedničkim izborima,
 - uzimajući u obzir izjave glasnogovornika ESVD-a, posebno one od 19. lipnja 2020. o nedavnim događajima uoči predsjedničkih izbora i od 18. studenoga 2019. o parlamentarnim izborima u Bjelarusu,
 - uzimajući u obzir Odluku Vijeća od 17. veljače 2020. o produljenju embarga EU-a iz 2004. na oružje i opremu koja bi se mogla upotrijebiti za unutarnju represiju Bjelarusu⁵,
 - uzimajući u obzir izjavu Ureda za demokratske institucije i ljudska prava od 15. srpnja 2020. o izostanku misije za promatranje izbora u Bjelarusu jer joj nije bio upućen poziv,
 - uzimajući u obzir članak 132. stavak 2. Poslovnika,
- A. budući da su u Bjelarusu 9. kolovoza 2020. održani predsjednički izbori čije je predizborno razdoblje obilježeno napadima na mirne prosvjednike, aktiviste civilnog društva, blogere i novinare u cijeloj zemlji, kao i ozbiljnim zastrašivanjem političkih aktivista, kontinuiranim onemogućavanjem prijavljivanja kandidata i osnivanja izbornih

¹ SL C 11, 13.1.2020., str. 18.

² SL C 390, 18.11.2019., str. 100.

³ SL C 224, 27.6.2018., str. 135.

⁴ SL C 349, 17.10.2017., str. 41.

⁵ SL L 45, 18.2.2020., str. 3.

- povjerenstava te neregistriranjem i pritvaranjem kandidata, osoblja kampanje i pristaša;
- B. budući da tijekom izbornog postupka ODIHR nije mogao sudjelovati u misiji za promatranje izbora jer mu bjeloruske vlasti namjerno nisu pravovremeno uputile poziv te je nakon izbora uslijedio velik broj izvješća o teškim kršenjima izbornog postupka koja svjedoče o namjernom krivotvorenju rezultata;
 - C. budući da su se izborna kampanja i predsjednički izbori održali tijekom pandemije bolesti COVID-19, čije su posljedice bjelorusko političko vodstvo i vlasti uporno negirali, što je dovelo do toga da su novinari, medicinsko osoblje i obični ljudi preuzeli zadatak širenja ključnih informacija o pandemiji i potrebnim mjerama predostrožnosti, pokazujući time društveni angažman građana i vitalnost bjeloruskog civilnog društva;
 - D. budući da su predsjednički kandidati zajedno s osobljem kampanje i pristašama uhićeni pod izmišljenim optužbama, dok je Središnje izorno povjerenstvo ostalim kandidatima odbilo prihvatiti velik broj potpisa koje su prikupili za svoje kandidature;
 - E. budući da se dan izbora odvijao mirno, ali su odmah nakon toga u glavnom gradu Minsku i mnogim drugim gradovima diljem zemlje uslijedili mirni i uredni prosvjedi dosad nezabilježениh razmjera protiv teških kršenja izbornog postupka i vjerodostojnih izvješća o masovnom krivotvorenju izbornih rezultata;
 - F. budući da su mirni prosvjednici zahtijevali održavanje novih izbora koji bi trebali biti slobodni i pošteni i koji bi se trebali odvijati uz prisustvo međunarodnih promatrača, tvrdeći da imaju pravo na demokratsku zastupljenost i političko sudjelovanje;
 - G. budući da je prema službenim rezultatima izbora o kojima je 10. kolovoza izvijestilo Središnje izorno povjerenstvo Bjelarusu Aleksandar Lukašenko dobio 80,10 % glasova, a Svetlana Tihanovskaja 10,12 %, uz odaziv birača od 84,17 %; budući da vjerodostojna nacionalna izvješća i lokalne inicijative na društvenim mrežama pokazuju masovne izborne prijevare u korist Aleksandra Lukašenka; budući da je EU u svojim zaključcima Vijeća od 19. kolovoza 2020. odbacio službene rezultate izbora;
 - H. budući da su bjeloruske vlasti na zakonite i mirne prosvjede reagirale nerazmjernim nasiljem, neprihvatljivom represijom i nehumanim postupanjem, uključujući mučenje i seksualno nasilje nad osobama pritvorenima tijekom prosvjeda; budući da su stotine mirnih prosvjednika pretučene, tisuće su uhićene, a najmanje troje ih je ubijeno; budući da su bjeloruske vlasti dodatno pokušale ugušiti prosvjede tako što je sve više vođa prosvjeda završavalo u pritvoru;
 - I. budući da su radnici u bjeloruskim poduzećima, među ostalim u velikim državnim poduzećima u raznim gospodarskim sektorima, pokrenuli kolektivne mjere i osnovali odbore za štrajk kako bi poduprli narodne prosvjede protiv izbornih prijevara, nasilja i represije koje provode državne vlasti; budući da su od tada mnogi vođe odbora za štrajk uznemiravani, podvrgnuti ispitivanju ili uhićeni te da se nekoliko njih i dalje nalazi u pritvoru;
 - J. budući da je uspostavljeno Koordinacijsko vijeće kao privremeni institucionalni partner za proces nacionalnog dijaloga čiji je cilj organiziranje novih izbora koji će se održati u skladu s međunarodnim standardima i uz prisutnost promatrača izbora ODIHR-a;

- K. budući da je nekoliko tisuća osoba od tada podnijelo zahtjev za članstvo u Koordinacijskom vijeću ili je izrazilo potporu njegovim pozivima na nove izbore, a svi su vodeći članovi Koordinacijskog vijeća uznemiravani, ispitani ili uhićeni; budući da su zbog stalnog uznemiravanja i prijetnji vodeće članice oporbe Svetlana Tihanovskaja i Veronika Cepkalo potražile utočište u Europskoj uniji; budući da su Mariju Kalesnikovu, još jednu vodeću figuru oporbe, 8. rujna oteli zamaskirani muškarci u neoznačenom kombiju; budući da je Svetlana Aleksijevič, dobitnica Nobelove nagrade, jedina članica predsjedništva Koordinacijskog vijeća koja je ostala u Bjelarusu i okolici; budući da i dalje postoji ozbiljna zabrinutost u pogledu njezine sigurnosti;
- L. budući da je 27. kolovoza predsjednik Ruske Federacije izrazio svoju potporu bjeloruskim vlastima u njihovoj represiji zakonitog građanskog nezadovoljstva tako što je ponudio da će poslati specijalne policijske snage; budući da je 21. kolovoza Lukašenko najavio da će novinare iz državnih medija koji štrajkuju ili su dali ostavku zamijeniti s ruskim medijskim stručnjacima; budući da su Rusija, Kina i Turska bile među prvim državama koje su čestitale Lukašenkku na njegovoj lažnoj izbornoj pobjedi;
- M. budući da bjeloruske vlasti i dalje provode nasilnu represiju nad neovisnim bjeloruskim izvijestiteljima i civilnim novinarima te namjerno pokušavaju ometati objektivno izvješćivanje kako bi suzbile zabrinutost i osudu na nacionalnoj i međunarodnoj razini, među ostalim tako što su 29. kolovoza ukinule akreditaciju više od desetak međunarodnih izvijestitelja;
- N. budući da se u glavnom gradu i diljem zemlje nastavljaju mirni prosvjedi velikih razmjera unatoč brojnim uhićenjima istaknutih članova političke oporbe i građanskog prosvjednog pokreta, kao i običnih građana, što pokazuje dosad nezabilježenu razinu nezadovoljstva i mobilizacije bjeloruskog društva koje zahtijeva demokratska prava i poštovanje temeljnih sloboda i ljudskih prava, kako su izrazili njihovi predstavnici, među ostalim Svetlana Tihanovskaja i ostali članovi Koordinacijskog vijeća;
1. najstrože osuđuje bjeloruske vlasti zbog nasilne represije mirnih prosvjeda za pravdu, slobodu i demokraciju nakon namještenih predsjedničkih izbora od 9. kolovoza; zahtijeva da bjeloruske vlasti odmah zaustave uporabu sile, nasilje i represiju nad svojim sugrađanima te da se suzdrže od bilo kakvih radnji koje ne vode prema nužnom dijalogu između naroda i njihovih legitimnih predstavnika, uključujući Koordinacijsko vijeće, civilno društvo, vlasti i političke predstavnike vlasti;
 2. poziva na trenutačno i bezuvjetno puštanje na slobodu svih političkih zatvorenika i svih osoba pritvorenih zbog njihova sudjelovanja u prosvjedima protiv izbornih rezultata ili protiv nasilja koje primjenjuju vlasti ili zbog izražavanja potpore tim prosvjedima;
 3. ne priznaje rezultate bjeloruskih predsjedničkih izbora održanih 9. kolovoza i ponavlja poziv bjeloruskog naroda da se što prije održe novi, slobodni i pošteni izbori u skladu s međunarodnim standardima i uz prisustvo promatrača izbora ODIHR-a;
 4. nedvosmisleno podupire bjeloruski narod u njegovim legitimnim zahtjevima i težnjama za novim slobodnim i poštenim izborima, temeljnim slobodama i ljudskim pravima, demokratskom zastupljenošću, političkim sudjelovanjem, istinitim izvještavanjem izbornih rezultata te okončanjem autoritarne represije; poziva Komisiju, potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika i Vijeće da, ako se to bude tražilo,

pruže pomoć bjeloruskoj demokratskoj oporbi, uključujući Koordinacijsko vijeće pod vodstvom Svetlane Tihanovskaje, kao legitimnim predstavnicima zahtjeva bjeloruskog naroda;

5. poziva na brzu i učinkovitu istragu i dosljedan kazneni progon svih koji su počinili neviđene brutalnosti protiv prosvjednika, njihovih pristaša i jednostavnih prolaznika, uključujući svo nasilje koje su počinili bjeloruska politička tijela, policija i specijalne snage; izražava zabrinutost zbog vjerodostojnih izvješća o snagama u civilu i maskiranim snagama u neoznačenim uniformama i neidentificiranim vozilima koje djeluju na bjeloruskom teritoriju i provode unutarnju represiju i otmice; poziva bjeloruske i sve druge relevantne vlasti da pruže jasne činjenice o njihovom identitetu, ulozi i prisutnosti na bjeloruskom teritoriju; osuđuje trenutačnu represiju nad neovisnim bjeloruskim i međunarodnim novinarima; poziva bjeloruske vlasti da odmah oslobode sve nezakonito pritvorene novinare i civilne izvjestitelje te da vrate novinarsku akreditaciju onima kojima je oduzeta; ističe pravo bjeloruskog naroda na objektivno izvještavanje o događajima koji se odvijaju u njihovoj zemlji; osuđuje upućivanje ruskih medijskih stručnjaka u bjeloruske državne medije;
6. poziva bjeloruske vlasti da poštuju međunarodne obveze svoje zemlje, posebno njezine obveze kao države članice OESS-a da će provoditi istinski demokratske izbore i poštovati slobodu izražavanja i mirnog okupljanja i u pravu i u praksi;
7. naglašava svoju snažnu odlučnost da čvrsto podrži bjeloruski narod u njihovoj borbi za slobodu, demokraciju i poštovanje ljudskih prava;
8. izražava svoju zahvalnost za važan doprinos hrabrih žena Bjelarusu, koje predvode Svetlana Tihanovskaja, Veronika Cepkalo i Marija Kalesnikova, i njihovih pristaša u izražavanju i predstavljanju legitimnih zahtjeva bjeloruskog naroda; napominje da mnogi bjeloruski državljani smatraju Svetlanu Tihanovskaju pobjednicom predsjedničkih izbora; naglašava ključnu ulogu žena, studenata i mladih u aktualnim političkim prosvjedima na lokalnoj razini;
9. sa zabrinutošću napominje da su, osim Svetlane Aleksijevič, svi članovi predsjedništva Koordinacijskog vijeća nezakonito uhićeni ili prisiljeni na egzil; zahtjeva da se smjesta puste na slobodu Maksim Znak, Marija Kalesnikova, Sergej Dilevski i Lilija Ulasova; ustraje u tome da se svaki nacionalni dijalog mora odvijati uz potpuno i neometano sudjelovanje Koordinacijskog vijeća; pozdravlja zaštitu koju su predstavnici država članica EU-a ponudili Svetlani Aleksijevič;
10. ukazuje na činjenicu da trenutačni prosvjedni pokret u Bjelarusu ne vodi jedna osoba ili određena skupina osoba koje pripadaju političkoj oporbi, nego se temelji na općem protivljenju sadašnjem režimu i legitimnom zahtjevu da bjeloruski narod mora imati ista temeljna prava na demokraciju i slobodu kao i svi ostali građani na europskom kontinentu;
11. u cijelosti podupire bjeloruski narod koji je izašao na ulice neposredno nakon predsjedničkih izbora, koji nije odustao od prosvjeda unatoč nasilju, represiji i nehumanom postupanju bjeloruskih vlasti i koji i dalje prosvjeduje na ulicama Minska i mnogih drugih gradova diljem zemlje;

12. konstatira odlučan doprinos brojnih radnika u poduzećima u državnom vlasništvu u raznim gospodarskim sektorima koji su pokrenuli kolektivne mjere i osnovali odbore za štrajk, riskirajući time uhićenja, otpuštanja i raskide kratkoročnih ugovora; traži da se poštuje temeljno pravo bjeloruskih radnika na štrajk bez opasnosti od otpuštanja, uhićenja ili drugih odmazdi, u skladu s konvencijama Međunarodne organizacije rada br. 87 i 98; pridružuje se izrazima solidarnosti Europske konfederacije sindikata i podržava poziv Međunarodne konfederacije sindikata upućen Međunarodnoj organizaciji rada na hitnu intervenciju protiv uhićenja i kažnjavanja vođa odbora za štrajk i neovisnih sindikalnih aktivista, kako bi se zaštitila njihova sloboda okupljanja i udruživanja; podupire koordinacijsku ulogu bjeloruskog Kongresa demokratskih sindikata;
13. poziva Vijeće i Visokog predstavnika da zadrže čvrst i principijelan stav prema bjeloruskim vlastima koji se temelji na predanosti EU-a da će braniti načela demokracije i vladavine prava, poštovanje međunarodnog prava, univerzalnih ljudskih prava i temeljnih sloboda kao što su sloboda izražavanja, okupljanja i udruživanja, te na odlučnom djelovanju protiv onih koji su odgovorni za kršenja tih načela, vrijednosti i prava;
14. poziva Vijeće, Komisiju i Visokog predstavnika da nastave pomno pratiti stanje u Bjelarusu u pogledu temeljnih sloboda i ljudskih prava; poziva ih da iskoriste svaku priliku kako bi potaknuli bjeloruske vlasti da odmah zaustave nasilje, represiju i nehumano postupanje, da oslobode sve političke zatvorenike i sve osobe proizvoljno pritvorene tijekom proteklih mjeseci i tjedana, da istraže i kazneno gone osobe odgovorne za izbornu prijevaru, nasilje, represiju i mučenje te da što prije održe nove izbore u skladu s međunarodnim standardima i uz prisutnost promatrača izbora ODIHR-a; poziva OESS da surađuje s međunarodnim nevladinim organizacijama za ljudska prava i neovisnim civilnim društvom Bjelarusu u dokumentiranju svakog pojedinačnog slučaja kršenja ljudskih prava kako bi se olakšao budući kazneni progon svih počinitelja;
15. poziva države članice i njihove konzularne urede u Bjelarusu da pruže potporu žrtvama nasilja i represije i njihovim obiteljima izdavanjem viza na temelju humanitarnih i obrazovnih razloga; u tom pogledu poziva Komisiju da brzo nastavi s učinkovitom provedbom financijske pomoći EU-a za potporu žrtvama represije i civilnom društvu te da mobilizira veća sredstva za njihovu fizičku, psihološku i materijalnu potporu;
16. poziva Vijeće da bez odgode i u bliskoj suradnji s međunarodnim partnerima uvede široke i učinkovite sankcije protiv svih bjeloruskih počinitelja izborne prijevare, nasilja i represije, barem onoliko koliko je i onih kojima su 25. veljače 2016. ukinute sankcije; zahtijeva da se među sankcioniranim osobama mora nalaziti i Aleksandar Lukašenko; poziva Vijeće da slijedi primjer nekoliko država članica u susjedstvu Bjelarusu koje su Lukašenka uvrstile na svoj popis sankcija i da poveća prvotno predloženu skupinu osoba na koje se primjenjuju sankcije na znatno veći broj visoko i srednje rangiranih dužnosnika, kao i poduzetnika za koje se zna da podupiru režim ili otpuštaju zaposlenike koji sudjeluju u štrajkovima; poziva Vijeće da uvede sankcije svakom pojedincu ili subjektu odgovornom za vanjsko uplitanje u Bjelarus; potiče sve članove Vijeća da u svojoj odluci o uvođenju sankcija daju prednost demokratskim pravima bjeloruskog naroda pred sigurnosnim pitanjima, koje treba promatrati zasebno; poziva

potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika da brzo uvede i provede režim sankcija EU-a zbog kršenja ljudskih prava;

17. pozdravlja spremnost EU-a, koju je izrazio potpredsjednik Komisije / Visoki predstavnik, da po potrebi poduzme daljnje restriktivne mjere; poziva Vijeće da, u slučaju da ciljane sankcije za počinitelje prijevара, nasilja i represije pokažu nedovoljne rezultate, razmotri nametanje širih gospodarskih sankcija Bjelarusu, s posebnim naglaskom na poduzeća u državnom vlasništvu koja su najviše povezana s poslovnim interesima vlasti; ponavlja svoje stajalište da takve sankcije ni u kojem slučaju ne smiju negativno utjecati na bjeloruski narod i razvoj njegova demokratskog civilnog društva;
18. poziva Komisiju, ESVD i Visokog predstavnika da preispitaju odnose između EU-a i Bjelarusu te da prijeđu s „kritičkog angažmana” na „kritičku revaloraciju” tako što će, među ostalim, preispitati ulogu Bjelarusu u Istočnom partnerstvu, uzimajući pritom u obzir sljedeće aspekte: koordinaciju s međunarodnim partnerima, dijalog o potrebnim reformama, socioekonomsku potporu stanovništvu, izgradnju kapaciteta za civilno društvo i nastavak međuljudskih kontakata; ponovno potvrđuje svoju predanost pružanju potpune političke, tehničke i financijske potpore potrebne za lakše provođenje demokratske političke tranzicije Bjelarusu, ako se takva potpora bude tražila, među ostalim kroz poboljšane trgovinske odnose, međunarodno koordiniranu pomoć za gospodarske reforme i punu potporu daljnjem razvoju neovisnog civilnog društva Bjelarusu;
19. ustraje na tome da bi bilo kakva financijska pomoć EU-a trebala koristiti isključivo bjeloruskom narodu, ali ne trenutačnom režimu, te pridonijeti ublažavanju socioekonomskih posljedica pandemije bolesti COVID-19 za stanovništvo, pružiti hitnu humanitarnu pomoć žrtvama nasilja i represije te članovima njihovih obitelji, ojačati civilno društvo i poticati međuljudske kontakte; potiče Komisiju da odmah prekine svaku izravnu isplatu financijske potpore bjeloruskim vlastima te da svu financijsku potporu preusmjeri na narod Bjelarusu i na neovisne novinare te nevladine i međunarodne organizacije;
20. ističe pozive građana Bjelarusu i međunarodne zajednice na pokretanje procesa nacionalnog dijaloga koji uključuje sve strane i koji vodi do novih izbora i istinskog demokratskog zastupanja; poziva Rusku Federaciju da iskoristi svoje bliske političke veze s bjeloruskim vodstvom i potakne ga da se uključi u slobodan, pravedan i uključiv dijalog, jamčeći puno poštovanje demokratskih prava bjeloruskog naroda u skladu s međunarodnim pravom, s ciljem organiziranja novih izbora u skladu s međunarodnim standardima i uz prisutnost promatrača izbora ODIHR-a što je prije moguće; snažno pozdravlja prijedlog predsjednika OESS-a u koordinaciji s njegovim nasljednikom da pomogne Bjelarusu u organizaciji procesa dijaloga te spremnost ODIHR-a da pomogne bjeloruskim vlastima u provedbi hitnih reformi potrebnih za usklađivanje bjeloruskih zakona i praksi s međunarodnim demokratskim standardima i obvezama u pogledu ljudskih prava; traži da bjeloruske vlasti prihvate ponudu sadašnjih i budućih predsjednika OESS-a; stoga poziva Komisiju i ESVD da zajedno s OESS-om utvrde konkretnu pomoć koju bi EU mogao pružiti posredničkoj ulozi OESS-a te izražava vlastitu spremnost da doprinese budućoj misiji za promatranje izbora ODIHR-a tako što će u toj misiji sudjelovati i izaslanstvo EP-a;

21. snažno odbacuje aktualne intervencije i vanjsko uplitanje ruske države i aktera povezanih s državom, posebno u bjeloruskim državnim medijima i sigurnosnim snagama; izražava svoju čvrstu potporu neovisnosti, suverenosti i teritorijalnoj cjelovitosti Bjelarusu i bjeloruskog naroda; podsjeća da su bjeloruski prosvjedi prodemokratske, a ne geopolitičke prirode; potiče Rusku Federaciju da poštuje međunarodno pravo, suverenitet Bjelarusu i njegov poziv da se suzdrži od bilo kakvog uplitanja u Bjelarus; poziva Rusku Federaciju da umjesto toga podupre napore OEES-a kojima je cilj pomoći Bjelarusu da poštuje svoje nacionalne i međunarodne obveze u pogledu demokracije, temeljnih sloboda i ljudskih prava;
22. poziva Vijeće da bez daljnjeg odlaganja uspostavi sveobuhvatan i učinkovit režim sankcija na razini EU-a koji će se moći usmjeriti protiv bilo kojeg pojedinca, državnih ili nedržavnih aktera ili drugih subjekata koji su odgovorni za teško kršenje ljudskih prava ili su u tome sudjelovali;
23. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju prosljedi potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Vijeću, Komisiji, vladama i parlamentima država članica, Vijeću Europe, Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju, visokoj povjerenici Ujedinjenih naroda za ljudska prava te bjeloruskim vlastima.